

Současné tendence české portrétní fotografie

Anna Poubová

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Fakulta multimediálních komunikací
Ateliér Reklamní fotografie
akademický rok: 2017/2018

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Anna Poubová**
Osobní číslo: **K13083**
Studijní program: **B8206 Výtvarná umění**
Studijní obor: **Multimédia a design – Reklamní fotografie**
Forma studia: **prezenční**

Téma práce: **1. Teoretická část:**
Současné tendence české portrétní fotografie

2. Praktická část:
a) katalog produktů:
Portrét
b) volné fotografie – výstavní soubor:
Portrét

Zásady pro vypracování:

1. Teoretická část:

rozsah práce: minimálně 25 stran čistého textu + předepsané přílohy (ilustrace, poznámkový aparát, použitá literatura, ...).

Součástí obhajoby práce i hodnocení je přednáška na téma teoretické části bakalářské práce v rozsahu maximálně 15 minut včetně obrazové prezentace. Přednáška není reprodukováním obsahu práce!

2. Praktická část:

a) katalog produktů: odevzdává se vázaný katalog obsahující celkem 12 – 15 fotografií, z toho převážná část produktových fotografií, doplněna několika imageovými – formát cca 24x30 cm jako maketa s grafickou úpravou + soubor 5 zdrojových fotografií ve formátu 30x40 cm (resp. A3+) nebo odvozeném formátu.

b) volné fotografie – výstavní soubor (ucelený, koncipovaný soubor fotografií): odevzdává se min. 9 ks fotografií v archivní kvalitě, výstavní formát, libovolná technika, adjustováno + artist's statement cca 250 – 300 slov.

c) prezentační CD (2 ks) + 1x flash karta: obsahuje všechny teoretické i praktické části bakalářské práce. Teoretická v .pdf formátu a dále všechny fotografické práce v uvedených technických parametrech, včetně artist's statementu obou částí praktické bakalářské práce, vždy cca 250 – 300 slov a portrétu autora.

Dále na samostatném nosiči CD-ROM odevzdejte obrazovou dokumentaci praktické části závěrečné práce v minimálním počtu 10 kusů pro využití v publikacích FMK. Formát pro bitmapové podklady: JPEG, barevný prostor RGB, rozlišení 300 dpi, 250 mm delší strana. Formáty pro vektory: AI, EPS, PDF. Loga a texty v křivkách. V samostatném textovém souboru uveďte jméno a příjmení, login do Portálu UTB, obor (ateliér), typ práce, přesný název práce v češtině i v angličtině, rok obhajoby, osobní mail, osobní web, telefon. Přiložte svou osobní fotografii v tiskovém rozlišení.

Rozsah bakalářské práce: **viz Zásady pro vypracování**
Rozsah příloh: **viz Zásady pro vypracování**
Forma zpracování bakalářské práce: **tištěná/umělecké dílo**

Seznam odborné literatury:

Roberto Silverio: Postmoderní fotografie

Vedoucí teoretické části: **MgA. Martin Karel Klusoň**

Vedoucí praktické části: **Mgr. Lucia Fišerová, Ph.D.**
Kabinet teoretických studií

Datum zadání bakalářské práce: **1. listopadu 2017**

Termín odevzdání bakalářské práce: **11. května 2018**

Ve Zlíně dne 1. prosince 2017

doc. Mgr. Irena Armutidisová
děkanka

doc. MgA. Jaroslav Prokop
vedoucí ateliéru

PROHLÁŠENÍ AUTORA BAKALÁŘSKÉ/DIPLOMOVÉ PRÁCE

Beru na vědomí, že

- odevzdáním bakalářské/diplomové práce souhlasím se zveřejněním své práce podle zákona č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, bez ohledu na výsledek obhajoby ¹⁾;
- beru na vědomí, že bakalářská/diplomová práce bude uložena v elektronické podobě v univerzitním informačním systému a bude dostupná k nahlédnutí;
- na moji bakalářskou/diplomovou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, zejm. § 35 odst. 3 ²⁾;
- podle § 60 ³⁾ odst. 1 autorského zákona má UTB ve Zlíně právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla v rozsahu § 12 odst. 4 autorského zákona;
- podle § 60 ³⁾ odst. 2 a 3 mohu užít své dílo – bakalářskou/diplomovou práci - nebo poskytnout licenci k jejímu využití jen s předchozím písemným souhlasem Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně, která je oprávněna v takovém případě ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které byly Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně na vytvoření díla vynaloženy (až do jejich skutečné výše);
- pokud bylo k vypracování bakalářské/diplomové práce využito softwaru poskytnutého Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně nebo jinými subjekty pouze ke studijním a výzkumným účelům (tj. k nekomerčnímu využití), nelze výsledky bakalářské/diplomové práce využít ke komerčním účelům.

Ve Zlíně ....8. 12. 2017.....

Anna Poubová

.....
Jméno, příjmení, podpis

1) zákon č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, § 47b Zveřejňování závěrečných prací:

(1) Vysoká škola nevdělečně zveřejňuje bakalářské, diplomové, disertační a rigorózní práce, u kterých proběhla obhajoba, včetně posudků oponentů a výsledku obhajoby prostřednictvím databáze kvalifikačních prací, kterou spravuje. Způsob zveřejnění stanoví vnitřní předpis vysoké školy. Vysoká škola disertační práce nezveřejňuje, byla-li již zveřejněna jiným způsobem.

(2) Bakalářské, diplomové, disertační a rigorózní práce odevzdané uchazečem k obhajobě musí být též nejméně pět pracovních dnů před konáním obhajoby zveřejněny k nahlížení veřejnosti v místě určeném vnitřním předpisem vysoké školy nebo není-li tak určeno, v místě pracoviště vysoké školy, kde se má konat obhajoba práce. Každý si může ze zveřejněné práce pořizovat na své náklady výpisy, opisy nebo rozmnoženiny.

(3) Platí, že odevzdáním práce autor souhlasí se zveřejněním své práce podle tohoto zákona, bez ohledu na výsledek obhajoby.

(4) Vysoká škola může odložit zveřejnění bakalářské, diplomové, disertační a rigorózní práce nebo jejich částí, a to po dobu trvání překážky pro zveřejnění, nejdéle však na dobu 3 let. Informace o odložení zveřejnění musí být spolu s odůvodněním zveřejněna na stejném místě, kde jsou zveřejňovány bakalářské, diplomové, disertační a rigorózní práce, již se týká odklad zveřejnění podle věty první, jeden výtisk práce k uchování ministerstvu

2) zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, § 35 odst. 3:

(3) Do práva autorského také nezasahuje škola nebo školské či vzdělávací zařízení, užije-li nikoli za účelem přímého nebo nepřímého hospodářského nebo obchodního prospěchu k výuce nebo k vlastní vnitřní potřebě dílo vytvořené žákem nebo studentem ke splnění školních nebo studijních povinností vyplývajících z jeho právního vztahu ke škole nebo školskému či vzdělávacího zařízení (školní dílo).

3) zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, § 60 Školní dílo:

(1) Škola nebo školské či vzdělávací zařízení mají za obvyklých podmínek právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla (§ 35 odst. 3). Odpírá-li autor takového díla udělit svolení bez vážného důvodu, mohou se tyto osoby domáhat nahrazení chybějícího projevu jeho vůle u soudu. Ustanovení § 35 odst. 3 zůstává nedotčeno.

(2) Není-li sjednáno jinak, může autor školního díla své dílo užít či poskytnout jinému licenci, není-li to v rozporu s oprávněnými zájmy školy nebo školského či vzdělávacího zařízení.

(3) Škola nebo školské či vzdělávací zařízení jsou oprávněny požadovat, aby jim autor školního díla z výdělku jim dosaženého v souvislosti s užitím díla či poskytnutím licence podle odstavce 2 přiměřeně přispěl na úhradu nákladů, které na vytvoření díla vynaložily, a to podle okolností až do jejich skutečné výše; přitom se přihledne k výši výdělku dosaženého školou nebo školským či vzdělávacím zařízením z užití školního díla podle odstavce 1.

Abstrakt

Práce se zabývá portrétem ve výtvarné fotografii. V první části popisuje psychologické aspekty vnímání obrazu lidské tváře. V druhé části se zabývá portrétní fotografickou tvorbou studentů a nedávných absolventů českých fotografických škol. Součástí práce je deníkový záznam časového úseku, ve kterém práce vznikala. Tento záznam slouží jako doklad čistě subjektivního pojetí celé práce.

Klíčová slova

portrétní fotografie, student, psychologie portrétu, ideál krásy, pozorování

Abstract

Thesis investigates subject of portrait in fine art photography. In the first part, it describes psychological aspects of perception of an image with a human face on it. In the second part, it investigates portrait photography works of the students and the recent graduates of Czech photographic schools. As a part of thesis, there is also a diary that tracks a time period the thesis was being created at. This record is a proof of pure subjective manner of the whole thesis.

Key notes

portrait photography, student, psychology of portrait, ideal of beauty, observation

Prohlašuji, že jsem svou práci vypracovala samostatně a uvedla v ní veškerou literaturu a zdroje, které jsem použila.

V Berlíně dne 2. 5. 2018

Anna Poubová

Během posledních dvou let jsem tuto práci otevřela několikrát. Někdy přečetla až do konce, jindy s nepříjemným pocitem odložila po několika stranách.

Bakalářská práce je první akademický text, který student Ateliéru Reklamní fotografie napíše. Není to závěrečná práce: naopak, je klíčem, který po třech letech příprav otvírá dveře k dalšímu studiu. Ptá se: jaké to bylo? Co teď? Bakalářská práce je přes všechny přípravy skokem do neznámé vody. Proto je ze své podstaty naivní a musí i taková být.

Obhajovat bakalářskou práci dva roky po tom, kdy byla napsána, není snadný úkol. Veškerá naivita se ukáže a namísto korektur přichází chuť celý text úplně od začátku přepsat. A hned potom přichází otázka: doopravdy jsem dnes jiná? Jsem dnes moudřejší, méně naivní než před dvěma lety?

Text vznikl a je.

Nevnímám krev hrnoucí se do tváře a práci předkládám téměř ve stejné podobě jako byla ta, kterou jsem před dvěma lety napsala.

Anicko, hlavne to delej s laskou
(Martin Karel Klusoň, 1.5.2016, 19:55, SMS)

OBSAH

I. TEORETICKÁ ČÁST	10
ÚVOD	11
1. ČLOVĚK A OBRAZ	12
1.1 KOMUNIKACE	13
1.1.1 Hudba	13
1.1.2 Jazyk.....	14
1.1.3 První dojem / pozorování.....	15
1.1.4 Oční kontakt.....	17
1.1.5 Krása / sebevědomí.....	18
1.1.6 Malířský a fotografický portrét.....	19
1.2 INTERNET	20
1.2.1 Facebook.....	20
1.2.2 Tinder.....	21
1.2.3 Nyx: Poznej z fotky.....	22
II. SOUČASNÉ TENDENCE PORTRÉTNÍ FOTOGRAFIE.....	24
2.1 MODEL A MODELKA.....	26
2.1.1 Krása	26
2.1.2 Sociální síť.....	27
2.1.3 Přátelé a rodina.....	29
2.1.4 Kolemjdoucí.....	31
2.2 MÉDIUM PORTRÉTNÍ FOTOGRAFIE	33
2.2.1 Ne-kvalita.....	34
2.2.2 Komunikace.....	35
2.2.3 Situace.....	38
2.2.4 Časosběrná fotografie.....	39
ZÁVĚR	41
PŘÍLOHY	42
SEZNAM TIŠTĚNÝCH ZDROJŮ.....	43
SEZNAM INTERNETOVÝCH ZDROJŮ	44
SEZNAM OBRÁZKŮ	46

I. TEORETICKÁ ČÁST

ÚVOD

Tento text se zabývá portrétem. V první části hledá samotný význam portrétu, způsoby komunikace, percepce a procesu tvorby. Zabývá se několika pojmy, které s portrétem a portrétní fotografií souvisí. V druhé části provádí výzkum mezi fotografy, kteří se portrétem zabývají.

Co je to ale portrét? Ve své práci o něm uvažuji takto: obraz/fotografie, která zobrazuje lidskou tvář nebo postavu. Vyjímám tedy z mého textu ty soubory, které, ač by se jinak daly považovat za portrétní, nezobrazují člověka samotného na obrazu. Dále se portrétu věnuji zejména ve výtvarné fotografii, méně v dokumentární, důvod pro to je snaha o zachycení nových tendencí ve fotografování člověka.

Pro výzkum záměrně zvolenou skupinou se stanou studenti fotografických škol v České Republice. Uvědomuji si, že se jedná o experiment, protože není možnost předem odhadnout, zda a nakolik se zkoumaná skupina tématem skutečně zabývá, případně jakým způsobem. Výzkum provádím kvalitativním způsobem: zdrojem podkladů k mé práci jsou konzultace, návštěvy na školách, rozhovory, fotografie a pozorování studentů a jejich pedagogů.

1. ČLOVĚK A OBRAZ

1.1. KOMUNIKACE

1.1.1. Hudba

Výrazové prostředky hudby jsou něco, co cítíme navzdory její úplné abstrakci zcela intuitivně. Zpočátku se s hudbou totiž seznamujeme ve spojení s rituálem nebo dalším uměleckým druhem, který ji jakoby objasňuje. Lidové písně nebo hudba komerčních filmů nás potom takto učí, fungují totiž vždy podle téměř totožného schématu. Vnímáním smutné zpívané balady doprovázené pomalou mollovou melodií, nebo rychlou disonantní hudbou podkreslující vraždu v akčním filmu si tak postupně vytváříme podvědomé asociace. Různé nástroje a typy hudebního projevu se nám potom propojí s emocemi, což už si ale neuvědomujeme. Neříkáme si: „takovou melodii jsem nejčastěji slyšel propojenou s veselým příběhem“, ale „to je ale veselá hudba.“

Když si osvojíme tato pravidla, dokážeme poslouchat hudbu bez obrazu a slov; něco za ní vidíme, rozumíme jí. (Ať už podporuje náš zažitý návyk vnímání, nebo se proti němu vymezuje.) Johann Sebastian Bach spojoval dokonce určité melodické ornamenty s konkrétními biblickými motivy. Jeho komplikované skladby se tak blíží textu a mohou vyprávět celé příběhy, které jsou ale často jasné jen lidem, kteří jeho skladby studují.¹

16.3.2016 7:48

*Poslouchám Beethovena. Přišla jsem z práce – před hodinou a půl – stihla jsem ještě koupit koláčky. Půlku směny jsem dneska přemýšlela v němčině a ve dvě hodiny bych ráda šla – konečně – na hodinu němčiny u nás na univerzitě. Těším se na konfrontaci mojí punkové-barové němčiny s akademickým prostředím. Nemám vlastně vůbec ponětí, jak by to mohlo dopadnout.
básník napsal:*

Jaksi ze zvyku jsem se zabydlel v tom jazyku.

je osm, do Beethovena zvoní Dušanovi elektronicky budík

co je to hudba?

čas(!?) hudba/zvuk je čas a fotografie/obraz je moment, zastavení. teď a tady. tehdy a tam. oko je orgán momentální, pohotový, přímající a vysílající další signály, ale ucho vrství. vnímá. pamatuje.

---

1 J. S. Bach ve skutečnosti nebyl jediný, v barokní době bylo běžné vkládání figurální a číselné symboliky do notových zápisů. J. S. Bach však velice proslul tím, jak široce tuto symboliku ve svém díle rozvinul.

hudba je proud-pohyb -bez obrazu, o to víc vizuálnější, expresivnější

*hudba je nálada, abstrakce, dojem, vůně, pocit, myšlenka, přichází-odchází-zůstává-rodí se-
přichází-noří se-zavrtává-usazuje-zůstává*

*německy Ohrwurm: taková ta melodie, kterou nemůžete vyhnat z hlavy, i když se vám vůbec nelíbí.
prostě si ji celý den zpíváte a ona si sedne na pramen, takže ať se snažíte jak chcete, na žádnou jinou
si zrovna nejde vzpomenout. to obraz neumí*

*Bachova Fuga BWV 1001 je opačná: tak složitá, že po prvních taktech ji člověk nedovede zpívat
sám- ani si ji přehrávat v hlavě. to dovedou jen struny nebo víc lidí najednou a v tom je tak krásná:
neohraje se.*

dno je piedestal, napsal básník ²

1.1.2. Jazyk

Učení se mateřské řeči se může zdát srovnatelné například s učením se chodit. Je ale? Na rozdíl od chůze, jazyk je společný všem obyvatelům určité komunity, a oddělující naopak komunity různé. Výhoda, kterou se jazyk zdá být, při srovnávání člověka se zvířetem, je pak vyvážena nepochopením při setkání s cizincem: Ticho.

Jazyk, kterým mluvíme, používáme ovšem jen s neúplným vědomím o jeho významu. Stejně jako při snaze porozumět hudebnímu projevu - opakujeme, propojujeme si v hlavě, co, jak a kdy jsme slyšeli jinde. Na stejném principu funguje i jazyk výtvarný, a tak jeho výrazové prostředky jsou občas – a zejména na počátku / v době studia – používány intuitivně, nevědomky: protože se nimi například setkáváme v galeriích, případně u úspěšných výtvarných děl.

Jak píše Robert Silverio v knize *Postmoderní fotografie*:

„Fotograf - stejně jako mluvčí - se tedy často domnívá, že cosi říká, ale ve skutečnosti jen z velké části kombinuje historický software, který je v jeho jazyku mluveném či vizuálním ukryt. Vědomého poselství je v obou jazycích mnohem méně než nevědomého. Tvůrce tedy nechápe, co přesně říká.“³

Portrétní fotografii pak můžeme vnímat jako spojení výtvarného-fotografického a lidského-neverbálního jazyka.

---

2 POUBOVÁ Anna. *Deník k bakalářské práci*. Zlín 2016. nestránkováno (v archivu autorky)

3 SILVERIO, Robert. *Postmoderní fotografie: fotografie jako umění na konci dvacátého století*. V Praze:

Akademie múzických umění, Filmová a televizní fakulta, katedra fotografie, 2007. ISBN 978-80-7331-083-7. s. 15

1.1.3 První dojem / pozorování

Člověk, identita, výraz. Tvář je médium – pozoruje-li lidské oko/mozek tvář jiného člověka, klade si otázky: Je to člověk? Znáám ho? Jsem to já? Je mladý? Je to muž? Je stejné rasy jako já? Znáám jeho rasu? Je ze stejné komunity? Je zdravý? Je krásný? Je unavený?⁴ Z toho získává první informace o pozorovaném, srovnává se svou zkušeností a v závislosti na míře inteligence⁵ se jimi pak více či méně řídí.

Až potom vyhodnocuje samotný výraz tváře: Je šťastný? Je rozzlobený? Je mi sympatický? Líbím se mu? To je otázka bezpečnosti a základ mezilidské komunikace.⁵

Podle různých pokusů je lidský mozek schopen zapamatovat si až deset tisíc různých tváří.⁷ Není ovšem jednoduché uvědomit si, podle jakého klíče si tváře různých lidí pamatujeme a rozeznáváme je.

František Mikš píše: „Rozpoznání by nemělo být zaměňováno s naší schopností něco si z paměti vybavit, na něco se rozpomenout, což je zcela jiná situace. Gombrich tento rozdíl vysvětluje na poněkud kuriózním příkladu s krávami na obrazech moderního primitivisty a zakladatele hnutí art brut Jeana Dubuffeta. Podíváme-li se na jeho plátno na obrázku 1, nebudeme mít problém okamžitě rozpoznat, že se jedná o krávu, byť se nám s ní od počátku nebude zdát vše v pořádku. Při pozornějším pohledu si možná všimneme (odhlédneme-li od podivně protáhlé přední části hlavy, což naznačuje již název Kráva s jemným nosíkem), že autor nenamaloval tomuto podivnému tvorovi uši. Pokud bychom ale byli požádáni, abychom této krávě uši přimalovali, pravděpodobně bychom upadli do rozpaků. Nebyli bychom si schopně přesně vybavit, jak uši krávy vypadají a jak jsou na hlavě umístěny vzhledem k rohům. Podíváme-li se na jiný Dubuffeův obraz nazvaný Kráva

---

4 BEITLER, Václav. Současná česká portrétní fotografie, bakalářská diplomová práce, Slezská univerzita PFP, ITF, Opava 2004 s. 7

5 Výhodou člověka proti zvířeti je schopnost popření/překonání předsudku racionálním uvažováním. Psycholog Radkin Honzák říká: „máme biologický strach z cizího (...) první dvě emoce jsou strach a vztek. Kdybych si teď rozpáral hlavu, tak dole v amygdale mám ten prvotní dinosauří mozek, přes to mám savčí mozek a až přes něj šedou kůru mozkovou. A teď jde o to, co ta kůra uhraje proti tomu emočnímu základu, kde jde o přežití: strach a vztek...“⁶

6 Honzák: Lidi jsou blbí a já žasnu, od koho mi chodí hoaxy. *video.aktualne.cz*. [online]. 25.2.2016 [cit. 2016-05-12]. Dostupné z: <http://video.aktualne.cz/dvtv/honzak-xenofobni-propagandu-vede-zeman-nikdo-se-ji-nepostavi/r~d4ce1f88dae811e58a2b0025900fea04/4>

7 How we recognise faces. *theguardian*. [online]. 13.12.2004 [cit. 2016-05-12]. Dostupné z: <http://www.theguardian.com/uk/2004/dec/13/sciencenews.research>

s pěkným vemínkem (obr.2), okamžitě sice rozpoznáme, že umístění uší vzhledem k rohům není správné, ale přesto si jejich správnou pozici nevybavíme.“⁸

V tomto odstavci nalzáme odpověď na otázku, proč v momentu, kdy se pokoušíme kopírovat - například nakreslit i nám dobře známý obličej, často se na obraze objeví tvář někoho jiného a my nevidíme, co přesně je na podobizně jinak než na reálném člověku, kterého známe.

Portrétní malíř tedy je tedy především dobrý pozorovatel: dokáže nejen správně zobrazit nos, nebo oko, aby vypadalo jako živé; měl by znát typy tváří a vybavovat si podoby a rozdíly mezi nimi. Tak, aby dokázal správně rozpoznat všechny jemné detaily tváře jeho modelu a přenesl je na plátno.

obr. 1 a 2 Jean Dubuffet

8 MIKŠ, František. *Gombrich: tajemství obrazu a jazyk umění : pozvání k dějinám a teorii umění*. Brno: Barrister & Principal, 2008. ISBN 978-80-7364-045-3. s. 143

1.1.4 Oční kontakt

Jako malá jsem často přemýšlela, jak je možné, že člověk na fotografii nebo v televizi se kouká přímo na mne. Dobře jsem věděla, že ten člověk není přítomen ani v čase ani v prostoru blízko mne, navíc mne nezná a neví, jestli se na něj právě teď dívám i já. A navíc, i když se postavím skoro úplně vedle obrazovky a celý obraz se mi tak zploští, člověk v něm kouká pořád na mne. Kouká tedy dopředu a zároveň do strany. Není snad tohle první lež, kterou obsahuje mnoho fotografií lidí?

Dopředu a zároveň do strany.

Filmový herec se do objektivu nedívá. Film a svět na druhé straně plátna jsou pevně oddělené a žádný oční kontakt je nepojí. Ale nejsou v tomhle nakonec filmy mnohem více pravdivé než třeba televizní zprávy? A nebo televizní show, kde se David Copperfield podívá v jednu chvíli přímo do objektivu kamery, která ho zblízka zabírá, takže má hlavu přes celou obrazovku a říká: „Teď udělám kouzlo přímo u vás doma.“ A dívá se dopředu a zároveň do strany a vy před jeho pohledem nikam neutečete a musíte jít až těsně k obrazovce a podle jeho instrukcí jezdit prstem po symbolech podle čísla, které jste si *sami vymysleli*. A náhodně někde skončit a čekat a na obrazovce je hlava Davida Copperfielda a kouká se dopředu a zároveň do strany, a samozřejmě uhádne, kam ukazujete – takže s ní musíte souhlasit a obdivovat ho za tu magii, a koukat mu do očí, dokud jeho show neskončí.⁹

obr. 3. David Copperfield

9 Magic of David Copperfield in your own home. *youtube.com*. [online]. 18. 9. 2011 [cit. 2016-05-12]. Dostupné z: https://www.youtube.com/watch?v=RZmS_BTWPEU

1.1.5. Krása / sebevědomí

„Mívám nutkavou touhu jevit se divně. Od puberty jsem chtěl být mimo. Dělal jsem, že jsem mimo, až mi to zůstalo. Teď chci být zase in, ale je to těžké. Chci být zase stejný jako dřív. Jenže už nemůžu být stejný, protože stejný už znamená být jiný. Můžu už být jen stejnojiný. Proto už nechci být nijaký, už nechci vůbec být. Přesto být chci. Jak říkám, je to těžké.

Pro někoho jsem divný, pro někoho fajn. Pro někoho je fajn, když je někdo divný. Pro někoho je divné, když je někdo fajn. Nebo nudné. Takový ten týpek vata, který je s každým kamarád. Moje touha být divný možná pramenila z toho, že tak trochu působím. Místo abych však vzhledem ke své přirozené divnosti směřoval svou snahu k normalitě, snažil jsem se svou divnost maximalizovat. Chtěl jsem ji ukrýt v karikatuře. Jako že to dělám schválně. Chtěl jsem získat alibi, vyvinít se ze své divnosti. Ta divnost možná byla jedinečnost. Tu jsem potlačil a udělal z ní stigma. Díky svému potlačení se vynořovala, když jsem ji nejmíň čekal a uváděla mě ve zmatek.

Může za tuto mou sebedestruktivní hru okolí nebo já? Vina zřejmě padá na vrub Já – styčnému bodu mezi okolím a mnou. Může za to okolí, ale jediný způsob jak se z toho vyvléct je brát to tak, že za to můžu já. Vzít to do svých rukou. Ve světle paradigmatu svobody za to primárně můžu já, protože jsem sám učinil všechny kroky ke svému zdivnění. Co mě k nim přimělo?

Byl jsem slabý. Slabost je vlastně vidět se jako divného a kvůli tomu se tak i chovat. Napodobovat svou divnost je napodobovat sám sebe, protože se jím bojím být. Snažit se být sám sebou ne přirozenou, ale neurotickou cestou. Koncept snahy sama o sebe lze brát celý jako pokřivený. Sám sebou může člověk jen zcela bezpodmínečně být.

Člověk se snaží být zajímavý, originální, rozmanitý, překvapivý, ale takový už je. Této své skutečné zajímavosti, originality, rozmanitosti a překvapivosti se ale bojí, protože je pak překvapivý i sám pro sebe. Nahrazuje to proto kontrolovanou překvapivostí, promyšlenou spontaneitou. Může se pak unudit k smrti. Ve finále nenávidí lidi, kterým přijde zajímavý a překvapivý, protože v nich vidí hlupáky, kteří neprokoukli jeho přetvářku. Ty, kteří ji prohlédli a považují ho za pozéra, naopak ve skrytu duše uznává. Notuje si s nimi, ale nedokáže s předstíráním přestat. Vymklo se jeho kontrole. Jeho sebekontrola se vymkla kontrole. Začala kontrolovat sama sebe v jeho podvědomí. Je to blázen a nikdo mu nepomůže.

Psaní jako řízená stupňovitá demaskizace může mít terapeutický účinek, ale není zhola k ničemu, pokud ji nepodpoří čin – dotek reality. On v sobě může jen zúrodňovat půdu, na kterou by takový čin dopadl.

Z vědomí přicházejí myšlenky, pak jsou slova, ale pokud to nepostoupí k činům, vrací se to do slov, myšlenek a vědomí, aniž by se to zrealizovalo. Myšlenky a slova vedou činy k vědomí, ze kterého vycházejí. Spojují nevědomí a vědomí v kruhu. Každý člověk je jako nekonečná přímka.

Podléháme iluzi, že jdeme nahoru nebo naopak padáme. To proto, že nekonečná přímka je kruh a my se na ní hledáme, nevěda, že jí jsme.

Nepoznáváme se.“¹⁰

1.1.5 Malířský a fotografický portrét

Malování je proces / fotografie je lov.

Kreslím tě a ty přede mnou sedíš, trávíme spolu čas – sdílíme ticho. Rozprávíme spolu, nutíš mne o tobě přemýšlet a každým slovem a pohybem mi o sobě sděluješ informace.

Nehybnost je základní forma meditace. Jakmile jsme donuceni nebo požádáni nehýbat se, začínáme přemýšlet. Pozornost mozku obracíme dovnitř, protože tělesný pohyb je minimalizován na dýchání a udržení rovnováhy. Náš pohled spočívá na jediném místě – můžeme uvažovat o tom, co na něm vidíme, můžeme přemýšlet o tom, co slyšíme a cítíme v daném momentu. Jsme-li ale donuceni nehýbat se delší dobu a nacházíme-li se v pohodlné póze, začínáme nejspíše přemýšlet o sobě: co nás bolí, těší, trápí. Každá z těchto úvah trochu přibližuje náš vnější vzhled tomu vnitřnímu a dává naší tváři klid nebo jakoukoliv emoci, která je nám z hloubky vlastní. Většinu našeho života nemluvíme ani nejsme fotografování – takže náš mlčenlivý, zamyšlený výraz je pravděpodobně ten nejčastější.

Takovou emoci ale nechceš na fotografii. Na fotografii toužíš vypadat dobře, sympaticky, optimisticky, přiblížit se ideálu krásy a ideálu fotografie – usmívat se, i když máš často zároveň pocit, že úsměv ti nesluší. Toužíš-li po portrétní fotografii, nehledáš sám sebe: i proto nejsi schopen pózovat fotografovi bez pohnutí déle, než pár sekund. Poté si začneš stěžovat, že tvůj úsměv je strnulý, že už si nepřipadáš přirozeně. Toužíš po přirozenosti, ale snažíš se ji dosáhnout něčím, co by se dalo popsat spíše podařenou momentkou.

Snap – shot.

1.2 INTERNET

Internet je cesta: způsob existence, je to druhý svět – něco mezi. Jsem a nejsem: jsem na Facebooku. Jsem online. Mohli bychom říci: surfovat online, hledat online, hrát si online, komunikovat online, ale už lehkost, s jakou se uchýtil výraz *být* online, napovídá, že internet se skutečně stal druhým prostorem existence. V posledních letech prošel zásadní změnou – z média jehož síla byla v anonymitě, kde lidé vystupovali pod přezdívkami a hlídali si informace, které zveřejňovali, se s nástupem Facebooku stala virtuální, ale ne abstraktní komunita. Ze strachu ze zveřejnění se stala radost ze sdílení – ze svých digitálních fotografií dnes vytvořím na internetu galerii a během okamžiku je ukážu desítkám svých přátel. Na sociální síti pak fotografie jednoho člověka vždy vytváří jakýsi komplexní portrét: dobrovolný avatar/ domnělou realitu.

1.2.1 Facebook

Byl první, kdo propojil internetovou realitu se skutečnou. A zároveň způsobil lavinu hrdosti, chlubení se, sdílení, načechrávání peří a naivity. Kdo není na Facebooku (všimněme si opět slovesa *být*, namísto např. *používat*), jakoby neexistoval. Kdo se dříve bál poslat email se svojí fotografií, dnes denně sdílí obrázky svých dětí, zvířat, sebe... což globálně vede především k záplavě fotografií, které denně vidíme. A mísení jazyků – ten vizuální je najednou těsně spjatý s textem, nebo ho úplně nahrazuje. Nelze nesdílet – fotografie, která nebude okamžitě ukázána dalším lidem, ztrácí na hodnotě: obraz se tak mění na zprávu, okamžité sdělení.

Facebook je plný portrétů – nakonec i jeho název je portrét. V rámci sebe prezentace je ale jeho uživatel často více než „umělcem“, kurátorem – třídí a selektuje fotografie, ze kterých skládá svůj profil: svoje virtuální já. Tyto obrázky na svůj profil nekládá jen on sám – ostatní lidé, pokud zveřejní fotografii, na které se nachází, označí jej na ní a obrázky s jeho osobou se tak na jeho profilu automaticky shromažďují. A tady právě přichází ona kurátorská role: uživatel se rozhoduje, zda jeho podobizna je pro něho lichotivá, a pokud usoudí, že není, smaže ji. Tento proces ho nutí nevědomky neustále uvažovat o portrétu: uvažovat o výrazových prostředcích, způsobech fotografování, zobrazování. Má navíc možnost neustálého srovnávání: všichni jeho přátelé jsou na facebooku a on vidí jejich fotografie – a jejich selekci – a zároveň ví, jací při reálném setkání jsou. Efekt tohoto neustálého porovnávání budu demostrovat na dvou příkladech: moderní formě internetové seznamky Tinder a kapitole o jedné internetové diskuzi na portálu nyx.cz

1.2.2 Tinder

Objevila jsem ji náhodou: seznamku založenou výhradně na vzájemných sympatiích plynoucích z jedné nebo několika málo fotografií. Aplikace člověku postupně nabízí fotografie, které nahráli ostatní uživatelé, a on jednoduše kliká: chci se setkat/ nechci se setkat. Princip spočívá v tom, že informace nutné ke kontaktu s osobou, se kterou se chcete setkat, dostanete jen v případě, že váš objekt zájmu použil stejné tlačítko u vaší fotografie. Aplikace se jmenuje Tinder, existuje již asi čtyři roky a má po celém světě miliony uživatelů. Je to totální zjednodušení – žádný text, pouze obrázky a jednoduchá kliknutí.¹¹

Tinder vyvolává otázku: Je to tedy jasný důkaz naší posedlosti vzhledem a krásou, že nám k rozhodnutí o zájmu o nějakou osobu stačí jedna nebo jen několik fotografií? Skutečnost je možná trochu jiná: aplikace, respektive její uživatelé vyvinuli a používají svůj vlastní fotografický jazyk, kterým si navzájem sdělují totéž, co by napsali do inzerátu. Jen neverbálně (a často i nevědomky, což platilo ale i u inzerátů textových, kde se mohly objevovat kýčovitě fráze, gramatické chyby atd.).

Tinder je důkazem pronikání kódu výtvarného/fotografického jazyka napříč celou společností. Jeho jazyk se liší od výtvarného jazyka umělců, kteří se zabývají historií fotografie a kultury všeobecně, přesto je, domnívám se, celkem rozvinutý.

24.12.2015

Pokud chci udělat váš portrét, mohu prostě vyfotit váš obličej. Ano.

Vlastně- chci říct, to, co dělá fotografie lidí opravdu zajímavé, je čas. Čas, prostor, kontext - nikde to není tak zajímavé, tak důležité! Jak už jsem řekla. Mohu vyfotit váš obličej. Zobrazit obličej. Ale portrét je víc než jenom zobrazení obličeje. Portrét je - gesto. Slovo. Názor. Portrét je názor.

Takže: vyfotím váš obličej. Nebo vás trochu poznám a vyfotím váš obličej tak, aby o vás trochu prozrazoval vaši osobnost - omyl - to, jak já vaši osobnost vidím.

Poznám vás trochu víc - a najednou mohu fotografovat vás, vaši osobnost, váš charakter na sice takový, jaký doopravdy je, ale tak, jak se vidíte vy sami. Neříkejte prosím teď, že se vidíte nějak negativně, tedy, možná je to pravda, ale já mluvím teď o portrétní fotografii kterou dělám pro vás a cílem je právě ten váš názor, gesto, vy.

Takže bych možná namísto výrazu „jak se vidíte vy sami“ mohla použít výraz „jak byste se rádi viděli“ případně „jak se vidíte v nejlepším případě.“ Takový se vám, totiž, předpokládám, nejvíce zalíbí.

---

11 Tinder. *Tinder*. [online]. [cit. 2016-05-12]. Dostupné z: www.gotinder.com

Otázka: co je tedy náš dobrý a špatný obraz?

Je fotografie, kde si sami sobě připadáme krásní, skutečným odrazem našeho vzhledu, a ta, kterou bychom nejraději přede všemi schovali, jen náhodná shoda podivného výrazu, úhlu pohledu, osvětlení atd?

Nebo je ta dobrá fotografie jen vyretušovaná vizuální lež?

Portrét je jediný typ obrazu, který nás tak zřetelně rozděljuje, který ukazuje rozdíly v našem vnímání, ve kterém právě vidíme naše okolí, naše přátele, zkušenosti, v každém portrétu vidíme aktuální ideál krásy a ošklivosti, srovnáváme ho s ním, v každém portrétu vidíme něco ze sebe - ¹²

1.2.3 Nyx: Poznej z fotky

Český internetový diskuzní portál nyx vznikl v roce 2001 a od té doby si drží nepočtenou, ale pevnou základnu uživatelů. Je víceméně anonymní, uživatelé vystupují pod přezdívkami, takže by bylo možno říci, že se drží staré koncepce internetové komunikace: jde jen o slova, o sdílení názorů a bezpečně- anonymní rozhovory.

Objevila jsem na tomto portále diskuzi, která se jmenuje *da se soudit podle vzhledu? - pastněte sem fotku a zjistete, jak pusobite na ostatni :]*.

Název je nepřesný – v úvodní otázce se ptá na posuzování podle vzhledu, ale nakonec veškeré poznámky o uživatelích vychází z fotografií. Je to tedy opačný systém: namísto fotografie, která se snaží popsat něčí charakter, snažíme se popsat charakter osob na základě fotografií. Mnoho účastníků pojímá samozřejmě celou diskuzi velice nezávazně a ironicky, mezi nimi se ale dají nalézt zcela vážné a – především – velice konkrétní reakce na zveřejněné fotografie. Pro ukázkou jsem vybrala uživatele KURVADRAT, který 8. 2. 2016 zveřejnil v této diskuzi jedinou fotografii ze svatby své sestry. Opět otáčím celý systém a proto dříve, než obraz, předkládám reakce – komentáře k onomu portrétu.

Fotografie se nachází na konci práce v obrazových přílohách.

RIVEEK: „pragmatik, u kterého je dobré mít nějakou nějakou důležitou, pokud možno nepostradatelnou úlohu, jinak člověk nikdy neví koho, kdy hodíš přes palubu nebo obětuješ pro vlastní záchranu.

Jsi výkonný a určitě „to“ „někam“ dotáhneš a vždycky budeš mít suitu patolízaských přízdisráčů na chvostě, co se budou chtít s tebou svézt. Osobně bych se ti vyhnul a rozhodně bych tě nechtěl mít za kolegu, nedej bože šéfa.

Ale když je mír a není stres ani pres, tak se s tebou dá tuším vyjít, jen občas něco jako znuďená kočka shodíš ze stolu nebo se někomu projdeš po klávesnici, novinách či svačině....“

FANFAN: „Když sundá brýle, tak se z něj stává překvapivě kvalitní milenec. Něco jako Clark Kent...“

BONDA: „Je to jen dojem z jedné fotky, ale na mě působíš sympaticky a zároveň tak nějak panensky. Tipuju klučíci svět, typické klučíci zájmy, citlivost až přecitlivělost, trochu těžkopádnost a nejistota (třeba ve vztahu ke slečnám), někdy možná (jen napůl uvědomělá) arogance, ale zároveň dobrosrdečnost, nevinnost, hravost, férovost. Máš svůj svět a dobře se v něm pohybuješ, vyhovují ti předvídatelné situace a klid. Můj odhad...“

MORGAIN: „Na mě působíš jako tichá voda, co břehy mele. Držení těla a celková pozice působí dojmem, že nemáš potřebu být centrem pozornosti a klidně si spíš trochu držíš odstup. Neutrální výraz a přitom velmi ostrý pohled ve mě vyvolávají pocit, že se si všímáš, dáváš pozor, co se děje a pamatuješ si. Nedáváš hned najevo, co si myslíš, ale myslíš si své a máloco ti unikne. Jsi rád pozorovatel. Možná je ten pohled i trochu podezřívavý nebo nedůvěřivý (což může být ovlivněné tím, že se nerad fotíš).

ESPERANZA: Klameš vzhledem. V tom smyslu, že mnozí, co tě neznají, v tobě nevidí „hrozbu“, podceňují tvé schopnosti, ctižádostivost, vůli, vnitřní sílu. Ty jim pak dokonale vytřeš zrak, často i tak, že zůstávají stát s otevřenou pusou. Ti, co tě znají, by si nikdy nedovolili tě ani náznakem podceňovat. Když jsi v prostředí, kde se cítíš dobře, dokážeš být středem pozornosti a baví tě to. Mám pocit, že druhému vidíš až do duše. Intenzita v očích.

TEDOVSKY: za to triko a za ten tvuj fakof k účesu bych tě do sklepa zavřel radostně. Z tvýho pohledu jde na mě mrazivej pocit. Asi nikdy nepochopíš proč lidi poslouchaj jinou hudbu než naladíš v klasickym FMku. Obecně budeš dost neempatickej a nikdy nebudeš mít žádný zvíře, páč si k němu nerozvíneš niternější vztah. V dětství jsi dostával bídu a dneska už jsi na druhý straně barikády. Tu bídu z dětství vracíš úplně všem protože nedokážeš rozeznat komu ano a komu ne. Nechápeš satiru, absurdní ani sofistickovej humor. Jsi ale šikovnej a dost inteligentní.... Ve svym světě, nic o čem se někde nepíše nedokážeš samostatně hodnotit. Třeba umění? Co to je? Upřímně jsi mi děsně nesympatickej.¹³

13 da se soudit podle vzhledu? – pastněte sem fotku a zjistete, jak pusobite na ostatni :]. nyx.cz. [online]. 7.2.2016 [cit. 2016-05-12]. Dostupné z: <https://www.nyx.cz/index.php?l=topic;id=9702>

2. SOUČASNÉ TENDENCE ČESKÉ PORTRÉTNÍ FOTOGRAFIE

Pro bakalářskou práci jsem skupinu lidí, kterou se zabývám, definovala jako lidi, kteří právě teď studují nebo v posledních letech studovali na univerzitě nebo vysoké škole v České Republice obor fotografie.

Výzkum provádím tzv. kvalitativním způsobem: nejde mi o to, najít všechny studenty, kteří se zabývají nebo někdy dotkli žánru portrétu (to by bylo nemožné, už jen z toho důvodu, že portrét se vyskytuje jako cvičení ve většině ateliérů), naopak se snažím se studenty potkávat, mluvit s nimi, pozorovat je při komunikaci s pedagogy a mezi sebou, sledovat jejich aktivitu na sociální síti. V lednu a únoru 2016 jsem se zúčastnila obhajob klauzurních prací fotografických ateliérů na několika školách, kde jsem se seznámila se studenty a pedagogy jednotlivých ateliérů a skrze ně potom s dalšími studenty, inspiracemi, přístupy. V některých případech jsem se zvlášť potkala s vedoucími nebo asistenty ateliérů (S. Milková, R. Prekop, P. Fabó), v jiných případech jsem jako zkoumaný materiál použila dokumentace současných studentských prací na internetu (ITF Opava).

V průběhu vzniku práce jsem opustila původní myšlenku osobního kontaktu s úplně všemi studenty a u některých z nich vycházím jen z internetových podkladů, případně krátkých internetových konverzací a telefonátů. Důvodem k tomu byla skutečnost, že v průběhu výzkumu jsem nenalezla mnoho studentů, kteří se věnují pouze portrétní tvorbě – naopak mnoho z projektů, ke kterým jsem se dostala, je pouze výsledkem zadání portrét. To sice nijak nesnižuje jejich význam pro mou práci, ale jejich autoři se často portrétnímu žánru již dále nikdy nevěnovali, a rozhovory s nimi do práce nepřinášejí mnoho nového.

Jak je uvedeno v úvodu k celé práci, vnímám portrét jako každou fotografii, na které je zobrazen člověk. Zároveň ale v této práci chci zkoumat zejména nové směry a přístupy v portrétu, vyhýbám se tedy souborům, které pracují s člověkem jen jako objektem a souborům čistě dokumentárním. Nepopírám je jako portrétní, v této práci o nich ale nebudu psát.

Druhou část mé práce jsem rozdělila na dvě kapitoly: první se zabývá výběrem modelu, druhá médiiem fotografie jako takovým.

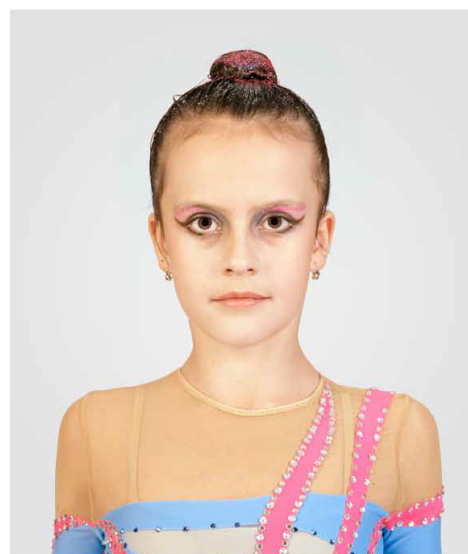
2.1 MODEL A MODELKA

Hledáme věci které nejsou vidět. Fotografujeme se navzájem, abychom něco poznali – pochopili. Něco odhalili. Fotografujeme svoje spolužáky, svoji rodinu, svoje přátele. Upouštíme (alespoň dokud studujeme) často od fotografování cizích nebo podivných lidí: co bylo dřív podivné, dnes je normální. Vytrháváme naše modely z reality a stavíme před fotoaparát, před blesk, oblečené a nahé, vyzpovídáme jejich vzhled fotoaparátem.

2.1.1 Krása

Namísto krásy zobrazujeme normálnost, v normálnosti hledáme absurditu... Absolvent Vysoké školy uměleckoprůmyslové Tomáš Brabec se v souboru *Modern Gymnastics* zaměřil na krásu někoho, kdo krásný být spíše nechce: na sportovce. Vytvořil sérii portrétů mladých dívek z gymnastických soutěží – jejich tváře, výrazně ozdobené make-upem, vytvořeným pro pozorování z dálky a v pohybu, fotografuje klidně stojící u bílé stěny.¹⁴ Tomáš Trojan se v souboru *Něžné pohlaví průmyslových veletrhů* zaměřuje na hostesky – dívky přítomné pouze jako, jak sám píše: „živé reklamy, kávovary, estetické doplňky nebo prostředníci mezi někým a někým jiným“¹⁵ jsou hlavními objekty jeho fotografií.

Další přístup, se kterým jsem se několikrát setkala, by se dal označit jako reakce na dokonalost postprodukčních technik. Oba soubory, které jsem viděla, jsou postaveny na stejném principu: z vyretušovaného portréту odstranily původní fotografii, zůstává jen vrstva barev, a přechodů Photoshopu. Esence krásy/ make-up bez modelky. Takové soubory vytvořili nezávisle na sobě Adam Pavlíček¹⁶ a Zuzana Lazarová, s jejíž prací jsem se setkala na výstavě klauzurních prací Katedry Fotografie FAMU v lednu 2016.

obr. 4 Tomáš Brabec

14 Tomáš Brabec PORTFOLIO. *fotografie.vsup.cz*. [online]. 2011 [cit. 2016-05-12]. Dostupné z: <http://fotografie.vsup.cz/PDF/tomas%20brabec%20PORTFOLIO.pdf>

15 Něžné pohlaví průmyslových veletrhů. *tomastrojan.cz*. [online]. 2014 [cit. 2016-05-12]. Dostupné z: <http://tomastrojan.cz/test01/uncategorized/nezne-pohlavi-prumyslovych-veletrhu-2/>

16 Adam Pavlíček. *Adam Pavlíček*. [online]. 2015 [cit. 2016-05-12]. Dostupné z: adampavlicek.tumblr.com

2.1.2 Sociální síť

Z vlivu internetu, reklamy, a všudypřítomného obrazu (člověka) se objevují další směry a návody na tvorbu. Jedním z nich je zhmotňování reality sociální sítě: Studentka Aleksandra Chytra se svým souborem ptá: známe se? A fotografuje záda svých přátel otočených ke zdi, která ta zeď symbolizuje wall – jakýsi reprezentační prostor Facebooku. Kde najdeme desítky obrázků každého uživatele, které ale realitu spíše upravují, než reprezentují. Adam Pavlíček se neptá, rovnou obrací situaci a fotografuje reálné lidi, se kterými často chatuje: nepřítomné tváře v modrém světle monitorů. Jeho práce připomíná Lee Friedlanderův projekt *At Work* z osmdesátých let, kde Friedlander kromě manuálně pracujících dělníků fotografoval i pracovníky velkých firem sedící celé dny u obrazovky počítače. Adam ale zaměřuje svou práci spíše na hru se světlem z displejů a jeho portréty jsou inscenované a komponované.¹⁷

Fotografické soubory zpracovávající problematiku internetu a sociálních sítí často pracují s nalezenou fotografií. Specifickou skupinou fotografií jsou například profilové obrázky – tedy první, hlavní a téměř vždy úplně veřejná fotografie, kterou pojíme s naší internetovou identitou (ostatní obrázky na sociální sítí mohou být dostupné pouze pro naše přátele, apod.) Lenka Kleinová z Ateliéru Reklamní fotografie Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně vytvořila soubor obsahující desítky profilových obrázků, na kterých se vyskytuje fotoaparát (znamenající většinou hlubší zájem člověka o fotografii). Vtipně tedy srovnává označení sama sebe – člověka za fotografa a současně jeho základní sebereprezentaci – první fotografii.

Cyklus fotografií WEBSadFACES Daniela Poláčka je, jak Daniel píše: „*zasvěcen portrétům smutných lidí z celého světa, kteří chodí do místností veřejně přístupných videochatů. Zde dlouhé hodiny pozorují ostatní lidi a provádějí různé aktivity (flirtování, masturbace, voyeurství apod.). Paradox, kdy se prvoplánová zábava ve výsledku stává těžko rozeznatelnou od opravdové deprese a utrpení, představuje hlavní tezi projektu WEBSadFACES.*“¹⁸

obr. 5 Adam Pavlíček

17 Adam Pavlíček. *Adam Pavlíček*. [online]. 2015 [cit. 2016-05-12]. Dostupné z: adampavlicek.tumblr.com

18 25 let Institutu tvůrčí fotografie FPF Slezské univerzity v Opavě. *25 years of The Institute of Creative Photography, Silesian University in Opava*. Překlad Derek Paton, Marzia Paton. Praha: Pro Slezskou univerzitu v Opavě vydalo nakladatelství KANT (Karel Kerlický), 2015. ISBN 978-80-7437-165-3 s. 335

27.4.2016 0:35

Co je to portrét?

Vendula Tůmová mi dnes řekla: to je strašně komplexní věc.

Karel řekl: co je to portrét?

Dušan řekl: nevzdávej to.

tak banální?! ani to psaní už – už ale

tendence-ten-den-ce

fotografie: světlokresba

Co je to portrét? (27.4.2016 2:06)

Portrét si jednoduše žádá, aby v něm bylo něco navíc. Něco za. Obraz, na kterém je člověk – dalo by se říci – obraz člověka, který užitím výtvarného jazyka, kompozicí a užitím různých atributů či prostředí pomáhá rozpoznat charakter osoby, která je na obraze. Dává to smysl: v lidech v našem okolí totiž nikdy nevidíme jen to venku – od momentu, kdy se poprvé pohnou nebo promluví, při pohledu na ně pozorujeme i docela abstraktní vlastnosti jejich charakteru jako je pýcha, obětavost, vnitřní síla apod. Vidíme to v člověku a ani si to neuvědomujeme. Pokud ovšem je ten člověk vyfotografován jaksí bez přihlídnutí k jeho charakterovým vlastnostem, může se stát, že se díváme na obraz a ono mu něco chybí – něco je špatně. Mluvím teď tedy ale o případech, kdy charakterový popis člověka je chybný – ne o fotografiích, kde chybí (jako identifikační fotografie).

/usnula jsem¹⁹

2.1.3. Přátelé a rodina

Fotografování přátel využíváme často u dokumentární tvorby: jsou-li něčím výjimeční, využíváme toho, že je známe a máme k nim blíže než jiní, můžeme zobrazit jejich životy.

Pro soubory výtvarně používá své přátele Andrea Malinová v projektech Limited Edition a Svázaná krajina. Limited Edition je souborem portrétů, které autorka vnímala jako poctu portrétovaným - svým blízkým přátelům. O Svázané krajině naopak píše: *Chtěla jsem člověka postavit do opačné role, kdy není krajina jím svazována, ale on sám je pod jejím vlivem. Postavit člověka do role, kdy je přinucen naslouchat jí a přemýšlet o ní jako o prostředí, kterým bychom se měli inspirovat a respektovat ho.*²⁰ Andrea u obou souborů dále píše, že fotografování bylo pro autorku i její modely vždy terapií a zážitkem.

Jako práci s rodinnou fotografií bychom mohli označit knihu Tutorial Venduly Knopové: *„Výchovný tutorial je bestofko z hardisku mé mámy, který nejprve musel podstoupit náležitou selekci snímků domácích zvířat a přírodních katastrof. Já jsem Vendula a patřím do složky „Velké děti“. Plním funkci sourozenecké ikony a černé ovce. Děťství je jako kotrmelec, jako bublina ze žvejky a taky můžeš říct slovo hovno bez výčitek.*

Čau, kde seš?

Mami, sem v kavárně.

*To si jako neumíš udělat kafe doma nebo co?“*²¹

obr. 6 Andrea Malinová

20 Young Photographer EU. Malinová Andrea . [online]. 2015 [cit. 2016-05-12]. Dostupné z: <http://www.young-photographers.eu/zlin/96-malinova-andrea>

21 Page five – Tutorial / Vendula Knopová. Facebook. [online]. 14.7.1015 [cit. 2016-05-12]. Dostupné z: <https://www.facebook.com/pagefive.cz/photos/a.1892409777650863.1073741963.1452707484954430/1892409794317528/>

Se svou rodinou pracovala i Denisa Dimitrovová, jemným dokumentárním stylem postupně fotografovala všechny členky jejich téměř výhradně ženské domácnosti – její mladší bratr má na několika fotografiích ženské šaty.²²

Peter Fabó také vybíral z archivu, ale ze svého vlastního. Na všech fotografiích, které pak poskládal do své knihy *Diana*, je jeho přítelkyně.²³ Kniha vznikla před osmi lety jako klauzurní práce, složená nechronologicky z fotografií vzniklých během sedmiletého vztahu. Diana je dnes Petrovou manželkou. Andrea Malinová se v souboru *MY* zabývá taktéž vztahem se svým partnerem – její přístup je ale zcela opačný: vytváří barevné, hravé inscenované kompozice, na kterých se nachází ona, její přítel a místo, kde spolu žijí.²⁴

obr 7. Peter Fabó

obr. 8 Andrea Malinová

---

22 Archiv Ateliéru fotografie. *Fakulta Umění a Designu, Univerzita J.E. Purkyně*. Pasteurova 9. Ústí nad Labem

23 Projekty. *Peter Fabo*. [online]. 2008 [cit. 2016-05-12]. Dostupné z: <http://www.peterfabo.name/index.php?lmut=sk&part=projects&id=8>

24 Young Photographer EU. *Malinová Andrea*. [online]. 2015 [cit. 2016-05-12]. Dostupné z: <http://www.young-photographers.eu/zlin/96-malinova-andrea>

2.2.4. Kolemjdoucí

Fotografování lidí na ulici je dnes, možná i díky internetu a zákonem ošetřené ochraně soukromí, v jiné pozici než bylo dříve. Objevila jsem několik souborů, které se u pouliční fotografie odchyľují od dokumentárního stylu a zachycenou realitu mírně pozměňují. Peter Fabó fotografoval mobilním telefonem spící ženy, které potkával během cest vlakem – jejich tváře zachycoval často přes sklo, čímž jakoby jim přítomným odrazem venkovní krajiny nenápadně implantoval sny (soubor se jmenuje R.E.M.).²⁵

Jiným způsobem přetváří realitu Pavel Matela: z jednoho místa na ulici nafotografoval několik osaměle kráčejících lidí, jejichž postavy potom umístil do jednoho obrazu. Jejich zamýšlené výrazy potom v momentu, kdy jsou blízko u sebe, působí spíše sverepě a dohromady tak vypadají jako podivná bojová jednotka. Soubor se jmenuje Reunion of strangers.²⁶

obr. 9 Pavel Matela

25 Projekty. Peter Fabó. [online]. 2008 [cit. 2016-05-12]. Dostupné z: <http://www.peterfabo.name/index.php?lmut=sk&part=projects&id=8>

26 Archiv Ateliéru fotografie. Fakulta Umění a Designu, Univerzita J.E. Purkyně. Pasteurova 9. Ústí nad Labem

19.2.2016 14:50

Já a Lenka Černotová v galerii Kabinet T.

Žiju. Přemýšlím. Čekám. Porovnávám.

Přibírám.

Hra jazyka. Hra myšlenky. Nesrovnávat se. „Mam to prostě jinak.“ (Lenka Černotová).

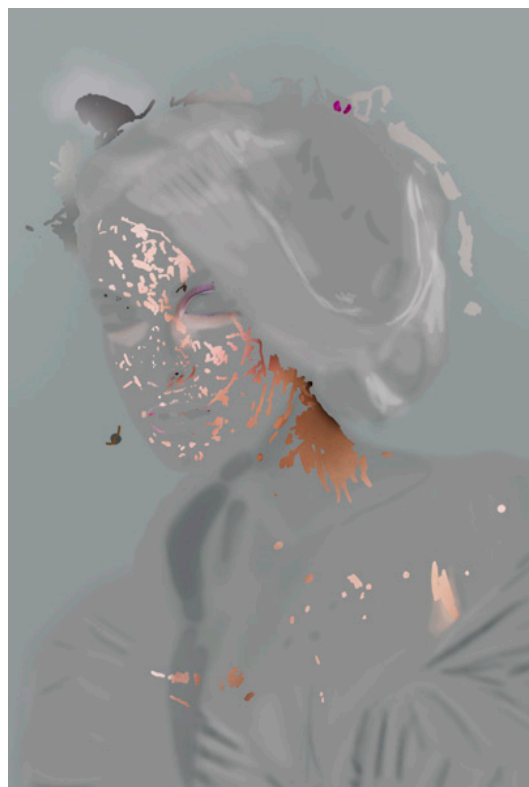
„Tak tu ale neležte tak nečinně, než ta ambulance přijede, a dejte si pár kliků.“

(Joseph Heller, Playboy r. 34, prosinec 1987, s. 144-46, 184, 186)

myšlenky utíkají..... chceš psát a nevíš

sedím v galerii a hlídám obrazy Lenky Černotové – proudí z nich energie²⁷

-

obr. 10 Adam Pavlíček

27 POUBOVÁ Anna. *Deník k bakalářské práci*. Zlín 2016. nestránkováno (v archivu autorky)

2.2 MÉDIUM: PORTRÉTNÍ FOTOGRAFIE

Robert Silverio v knize *Postmoderní fotografie* rozvádí silnou tendenci posledních let: nazývá ji *negace kompozice*. Namísto složitých obrazů s několika motivy propojenými vztahy se fotografové zaměřují na jedinou věc, kterou komponují přímo do středu fotografie. Jako jeden z důvodů tohoto stylu Silverio uvádí určitou vědeckost, kterou takové fotografie evokují. Zvláště u portrétů pak mohou evokovat též informační, policejní fotografii apod. Silverio tuto snahu o vědeckost zdůvodňuje potřebou fotografii tímto způsobem legitimizovat.²⁸ Z portrétních fotografů, kteří takto tvořili, můžeme jmenovat například Richarda Avedona, Diane Arbus, Thomase Ruffa a další.

obr. 11 Vladimír KIVA Novotný

Rineke Dijkstra o takovéto fotografii říká, že je demokratická – rekvizity nebo prostředí, které by přidala do portrétu, evokují způsob života a sociální postavení modelu, což by znamenalo vyvozování závěrů a soudů od diváka.²⁹ Taková fotografie sice podává mnohem méně informací o portrétovaném, zároveň ale, jelikož okolo nic není, soustřeďuje pozornost diváka na tvář, výraz a pózu portrétovaného. Ponechává divákovi mnohem větší prostor pro interpretaci těchto informací.

Považuji tento styl za dnes nejrozšířenější způsob portrétního fotografování, ačkoliv jej už jen těžko můžeme považovat za novou tendenci. V případě studentů je ovšem namístě otázka, do jaké míry je použití tohoto stylu z jejich strany jen kopírování současného modelu, který si zvykli vídat v galeriích

Až přísně vědeckým, hyperrealistickým způsobem pracuje Vladimír KIVA Novotný v souboru *Border*. Zobrazuje chlapce – adolescenty a v jejich nepoznamenaných tvářích hledá hranici mezi dětstvím a dospělostí.³⁰

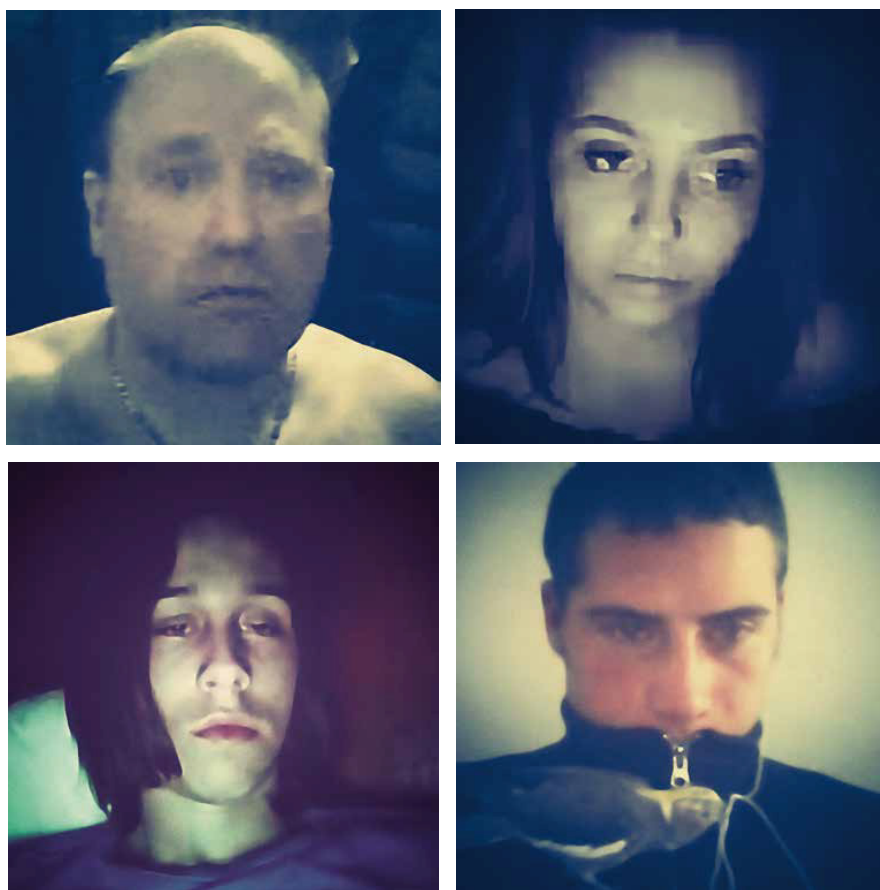
28 SILVERIO, Robert. *Postmoderní fotografie: fotografie jako umění na konci dvacátého století*. V Praze: Akademie múzických umění, Filmová a televizní fakulta, katedra fotografie, 2007. ISBN 978-80-7331-083-7

29 A conversation with Rineke Dijkstra. *POPULAR PHOTOGRAPHY*. [online]. 17.12.2008 [cit. 2016-05-12]. Dostupné z: <http://www.popphoto.com/how-to/2008/12/conversation-rineke-dijkstra>

30 PRO ART projekt. Facebook. [online]. 4.1.2016 [cit. 2016-05-12]. Dostupné z: <https://www.facebook.com/peckaproart/posts/947382245309076>

2.2.1 Ne-kvalita

Existuje i opačný trend: takový, který vyzdvihje nízké rozlišení a chybu ve fotografii (nejen) jako znak autentičnosti. Využívá mobilních telefonů, automatických klasických fotoaparátů *mju*, screenshotů zastaveného videa nebo velkých výřezů. Jan Lesák vytvořil soubor obrazů *Skupinový portrét* - několik fotografií výřezem z jediné. Rozdělením a zvětšením rozmazaných postav ze skupinové fotografie zkoumá hranice digitálního zobrazení.³¹ Dalším takovým příkladem je zmiňovaný projekt *WebsaFACES* Daniela Poláčka.³² Pavel Matela se v projektu *Vteřina slávy* zabývá herci - komparsisty - jejichž úspěchem je samotné objevení se v jediné scéně slavného filmu. Obrazy z těchto scén Matela vystřihuje a zvětšuje, takže obličej samotných herců, ač (konečně) přes celou obrazovku, se mění v téměř abstraktní barevné plochy.³³

obr. 12- 15 Daniel Poláček

31 Archiv Ateliéru fotografie. *Fakulta Umění a Designu, Univerzita J.E. Purkyně*. Pasteurova 9. Ústí nad Labem

32 *25 let Institutu tvůrčí fotografie FPF Slezské univerzity v Opavě. 25 years of The Institute of Creative Photography, Silesian University in Opava*. Překlad Derek Paton, Marzia Paton. Praha: Pro Slezskou univerzitu v Opavě vydalo nakladatelství KANT (Karel Kerlický), 2015. ISBN 978-80-7437-165-3 s. 335

33 Archiv Ateliéru fotografie. *Fakulta Umění a Designu, Univerzita J.E. Purkyně*. Pasteurova 9. Ústí nad Labem

2.2.2 Komunikace

Vybírání fotografií z internetu nebo kradmé fotografování lidí na veřejnosti komunikaci nevyžaduje. Nejen při *plnění zadání* portrét studenty fotografie jsem se ale několikrát setkala s přístupem, který se vědomě snažil narušit klasický vztah fotograf-model. František Svatoš z Ateliéru Fotografie UJEP v Ústí nad Labem fotografoval své modely dvakrát: jednou byl přítomen a udělal jim portrét, a podruhé z místnosti odešel. Před odchodem své modely poprosil, aby se dále dívali do objektivu. Pak odešel a na dálku je fotografoval – sledoval přitom, zda se změni výraz jejich tváře, pokud on v místnosti nebude.³⁴

Dalším fenoménem současné doby v komunikaci mezi fotografem a modelem je dávání fotografovanému větší možnost ovlivnit výsledný snímek – ve fotografii už tedy nezkoumáme jen, jak osoba vypadá, též se zabýváme jejím vztahem k fotoaparátu a fotografování jako takovému. Toto vychází, domnívám se, ze současného rozšíření fotografie a její snadnosti – bylo-li dříve určitou poctou, pokud se nás někdo rozhodl fotografovat, dnes se s tím setkáváme velice často a mnoho lidí to spíše ruší, a fotografování se vyhýbají. Na druhou stranu, rozšíření fotografie nám dovoluje též si své pohledy, výrazy a pózy dostatečně natrénovat – pokud pak dáme ve fotografování člověku volnost, často se ukáže jeho pečlivě nacvičená póza.

Tereza Štouračová z ARF ve Zlíně ve své první klauzurní práci fotografovala též dvojím způsobem své přátele: jednou je nechala zapózovat, pro druhý portrét je vyfotila několikrát, když například mluvili nebo jedli a záměrně potom vybrala z fotografií tu „nejhorší“ – tu, kterou vždycky vymažeme. Ptala se tak, kde je realita? a zároveň svým souborem popírala objektivitu fotogalerií sociálních sítí, kde každý své obrázky nakonec pečlivě probírá.

Nikola Hronková fotografovala muslimku:

„V projektu „Na její riziko“ mi šlo o respektování přání portrétované. Dívku na fotografii jsem na jiném snímku zachytila bez jejího tradičního oděvu, ale pod podmínkou, že ji neukážu žádnému muži. Tyto dvě fotografie jsem vystavila způsobem takovým, že oficiální snímek v burce byl dostupný všem, ale ten určený pouze pro ženské oko, byl vystaven v prostoru na konci tmavé chodbičky za závěsem. Vedle dostupné fotografie bylo vyvěšeno upozornění pro muže, aby si pečlivě přečetli přiložený papír, než se skutečně rozhodnou za závěs podívat. Papír byl vysvětlením dané situace. Muži se tak mohli na základě vlastního svědomí rozhodnout, zda budou dívčino přání nejen z osobního, ale i kulturního hlediska respektovat, či jej poruší.“³⁵

---

34 František Svatoš. *fud.ujep.cz*. [online]. 2014 [cit. 2016-05-12]. Dostupné z: <http://fud.ujep.cz/fotografie/portfolio/frantisek-svatos/>

35 Nikola Hronková / *portfolio.fotografie.vsup.cz*. [online]. 2009 [cit. 2016-05-12]. Dostupné z: <http://fotografie.vsup.cz/PDF/NikolaH.pdf>

obr. 16 Nikola Hronková

1.4.2016 00:35

Mám tě pochválit? otázka zdánlivě provokativní – stojíš o chválu? nebo přesněji: jsi sám spokojen? překonal ses? //pokud ne, mojí chvále přece neuvěříš

*„Mám tě pochválit?“ chci, ale nevím, zda smím
tedy možná jenom já*

Je první duben a zbývá přesně 42 dnů do odevzdávání bakalářek.

A osm hodin do chvíle, kdy bych ráda ráno vstala.

*Vrátila jsem se dnes ráno z Prahy po intenzivních dnech (dnech intenzivních?) konzultací a
fotografování. Měla bych o tom všem napsat co nejdříve, ale dneska už půjdu spát. Jsem toho plná.
Plná – až přetékám – proto teď píšu.*

Sněhurka v představení Sněhurka řekla: věřím ti.

Karel řekl: věřím ti.

Dušan řekl: věřím ti.

Já říkám: věřím v třezalku tečkovanou. a v sebe (!!!) fakt.

řekla jsem: bude to celé takové abstraktní...

Tomáš Brabec řekl: o víkendech jsem s rodinou.

...

věřím ti

VĚŘÍM TI

dobrou.³⁶

obr. 17 František Svatoš

2.2.3 Situace

Fotografování lidí v prázdném, čistém prostoru nám, jak už jsem psala, dává možnost hlubokého soustředění se na jejich obličej a výrazy v nich. I tato skutečnost potom vybízí k uvádění lidí do situací, ve kterých je potom fotografujeme, nebo hledání a fotografování takových situací.

Jednou z nejznámějších současných inspirací v tomto přístupu je Rineke Dijkstra a její portrétní soubor žen po porodu. Student ITF Roman Dobeš nafotografoval několik vizuálně podobných, jednoduchých portrétů své matky, v čase kdy musela podstoupit operaci očních víček. Píše, že fotografování bylo pro něj procesem vlastního vyrovnávání se s nastupujícím matčíným stářím.³⁷ Lucie Schubertová fotografovala několik lidí v momentu, kdy ochutnávali různě ostré chilli papričky. Adéla Procházková v souboru *Bez* prezentuje jednoduché portréty lidí nejdříve oblečených, pak nahých.³⁸ V mém vlastním bakalářském katalogu fotografuji před bílou zdí divadelní herce těsně po odehraném představení.

obr. 18 Adéla Procházková

Umístování fotografií do diptychů je fenoménem samo o sobě a v dnešní době trochu kýčovitým, jelikož evokuje prvoplánové *před a po* – například módní proměny z dámských časopisů. Ve tvorbě studentů jej ale přece můžeme najít. Na internetu lze nalézt mnoho dalších takových souborů – od proměn výrazů tváře vojáků během válečného nasazení po senzační fotogalerie nalíčených a odlíčených hereček, porovnávání dětských a dospělých rolí známých herců, aj.

---

37 25 let Institutu tvůrčí fotografie FPF Slezské univerzity v Opavě. 25 years of The Institute of Creative Photography, Silesian University in Opava. Překlad Derek Paton, Marzia Paton. Praha: Pro Slezskou univerzitu v Opavě vydalo nakladatelství KANT (Karel Kerlický), 2015. ISBN 978-80-7437-165-3

38 Procházková Adéla: *Bez*. Institut tvůrčí fotografie. [online]. 2014 [cit. 2016-05-12]. Dostupné z: http://www.itf.cz/index.php?clanek=21&dir=images_studentske_prace/klausury2014&kdo=Prochazkova_Adela

2.2.4 Časoběrná fotografie

Stejně dobře, jako dovede fotografie zastavit čas, ho umí i zviditelnit. Ze *sbírání času* se stal všeobecný fenomén: na youtube.com možno nalézt desítky videí, složených například z fotografií dětí, fotografovaných rodiči často od narození více než deset let (z fotografií potom vytvářejí rychlé sekvence záznamu jejich růstu). Fotografujeme si rostoucí kníry, vlasy, těhotenská břicha, a nebo zkrátka sami sebe, každý den, stejným způsobem.

Časoběrnou fotografii jsem našla i ve tvorbě studentů: Zajímavým dokumentem je několik let starý úspěšný projekt Století Češi - Jan Langer hledal osoby starší sta let a fotografoval je tak, jak byli zachyceni na obrazech z mládí, které mu poskytli. Vizuálně podobné snímky jsou tedy pořízeny s odstupem často více než osmdesát let.³⁹

Josef Málek na únorových obhajobách klauzurních prací Ateliéru fotografie UJEP v Ústí nad Labem prezentoval naopak velmi krátkodobou časoběrnou miniaturu: jednoduchými portréty dokumentoval vztah mezi ním a jeho nadřizným.⁴⁰ Pořídil během jediného měsíce asi dvacet téměř totožných snímků muže u bílé zdi a deset z nich vystavil. Náš pozdější hovor o jeho souboru se rychle stočil na otázky nedostatku ropy, které do své práce chtěl původně zahrnout, ale rozmyslel si to. Fotografie byly pořízeny a vystaveny na diapozitivním filmu 6x6 cm. Tento diapozitiv má plastovou podložku.

obr. 19 a 20 Jan Langer

39 25 let Institutu tvůrčí fotografie FPF Slezské univerzity v Opavě. 25 years of The Institute of Creative Photography, Silesian University in Opava. Překlad Derek Paton, Marzia Paton. Praha: Pro Slezskou univerzitu v Opavě vydalo nakladatelství KANT (Karel Kerlický), 2015. ISBN 978-80-7437-165-3

40 Archiv Ateliéru fotografie. Fakulta Umění a Designu, Univerzita J. E. Purkyně. Pasteurova 9. Ústí nad Labem

2.5.2016

„I want to show things you might not see in normal life. I make normal things appear special. I want people to look at life in a new and different way, but it always has to be based on reality. It's important that you don't pass judgement, and leave space for interpretation. For example, in the Almerisa series, the young Bosnian refugee, whose portrait I took for the first time in the early 1990s, it was important for me not to show any specific details of her surroundings such as the décor of the apartment. If you show too much of a subject's personal life, the viewer will immediately make assumptions. If you leave out the details, the viewer has to look for much subtler hints such as how her shoelaces are tied, or her lipstick or the state of her The same goes for the picture of the boy in Odessa. You could show he is poor by including a trashcan or a stray cat in the picture. But for me it's all about subtlety and the fact that you really have to read the image to get clues about the boy. That makes it equal for everybody.

...

The end result is that your photograph is almost more real than reality.“⁴¹

<http://www.poppphoto.com/how-to/2008/12/conversation-rineke-dijkstra>⁴²

---

41 A conversation with Rineke Dijkstra. *POPULAR PHOTOGRAPHY*. [online]. 17.12.2008 [cit. 2016-05-12]. Dostupné z: <http://www.poppphoto.com/how-to/2008/12/conversation-rineke-dijkstra>

42 POUBOVÁ Anna. *Deník k bakalářské práci*. Zlín 2016. nestránkováno (v archivu autorky)

ZÁVĚR

Fotografie se mění. Z obrazu postupně přelévá v text: je všude, všem na očích, všemi pochopená, všemi ovládnutá. Byla přemožena. Z tajuplného přístroje a chemikálií se stala součást počítačů, mobilních telefonů a třeba i brýlí. Vše je zaznamenatelné a zaznamenané.

A nejlepším motivem jsme my – dobyvatelé, vítězové nad médiem. Globalizace, zrychlení času a zkrácení vzdáleností nás nepohltily natolik, abychom neměli potřebu si vše zaznamenat: kde jsme byli / co jsme tam dělali / co jsme potkali / viděli / snědli.

Není pravda, že studenti se nezabývají portrétem. Není pravda, že ho nemají rádi. Jen nejčastější výrazové prostředky portrétního dnešního nalézt spíš na Facebooku, než v galerii a fotografii lidské tváře možno vidět všude: na billboardech, krabicích od mléka, obalech pracích prášků a displejích mobilních telefonů (selfie má zvláštní velikostní jednotu: je vyfotografována mobilním telefonem a v mobilním telefonu také prohlížena)

Student má snahu být nový: být jiný. Je to logické – je snad studium něčím jiným, než nekonečnou možností pokusů, omylů, úspěchů a velkých problémů v případě neúspěchu, kterými ale nakonec bývá jen známka, možná snad prodloužení doby studia a nebo změna školy?

Není jednoduché nalézt fenomény v přístupu studentů k jednomu tématu, protože student se z principu snaží odlišit. A nejvíc právě od druhého studenta.

Můj text tedy není nalezení jediné cesty. Ani tří nebo pěti.

Můj text budiž obhajobou studenta. Jeho života, tvorby. Svobody objevování, svobody chyby.

Můj text je.

Stačí.

PŘÍLOHY

Obrazová příloha ke kapitole 1.3.4 Nyx: Poznej z fotky

obr. 21 KURVADRAT

SEZNAM TIŠTĚNÝCH ZDROJŮ

- 1 25 let Institutu tvůrčí fotografie FPF Slezské univerzity v Opavě: 25 years of The Institute of Creative Photography, Silesian University in Opava : Dům umění .. Opava, 14.5.-28.6.2015 : Galéria Medium, VŠVU, Praha: Pro Slezskou univerzitu v Opavě vydalo nakladatelství KANT (Karel Kerlický),2015. ISBN 978-80-7437-165-3
- 2 BEITLER ,Václav. Současná česká portrétní fotografie, bakalářská diplomová práce, Slezská univerzita PFP, ITF, Opava 2004
- 3 DERRIDA, Jacques a Miroslav PETŘÍČEK. Texty k dekonstrukci: Práce z let 1967-72. Bratislava: Archa, 1993. ISBN 80-7115-046-0
- 4 DOUŠEK, Filip. Hejno bez ptáků: román o západní civilizaci. S.l.: Toito, 2012. ISBN 9788026030775.
- 5 EL CHAAR, Adam. *Zlín Praha Zlín*. Brumovice: Carpe diem, 2014. ISBN 978-80-7487-101-6
- 6 FLUSSER, Vilém. Za filosofii fotografie. Překlad Božena Koseková, Josef Kosek. Praha: Hynek, 1994. Punkt. ISBN 80-85906-04-X.
- 7 JENKINSON, Mark. Kompendium portrétní fotografie. Brno: Zoner Press, 2011. Encyklopedie - grafika a fotografie. ISBN 978-80-7413-159-2
- 8 KLUSOŇ, Martin Karel. Rozhledna - Maková, dilomová práce, Univerzita Tomáše Bati, FMK, APT, Zlín, 2014
- 9 MIKŠ, František. Gombrich: tajemství obrazu a jazyk umění : pozvání k dějinám a teorii umění. Brno: Barrister & Principal, 2008. ISBN 978-80-7364-045-3
- 10 POUBOVÁ Anna. *Deník k bakalářské práci*. Zlín 2016. nestránkováno (v archivu autorky)
- 11 SILVERIO, Robert. Postmoderní fotografie: fotografie jako umění na konci dvacátého století. V Praze: Akademie múzických umění, Filmová a televizní fakulta, katedra fotografie, 2007. ISBN 978-80-7331-083-7

SEZNAM INTERNETOVÝCH ZDROJŮ

- 1 Honzák: Lidi jsou blbí a já žasnu, od koho mi chodí hoaxy. *video.aktualne.cz*. [online]. 25.2.2016 [cit. 2016-05-12]. Dostupné z: <http://video.aktualne.cz/dvtv/honzak-xenofobni-propagandu-vede-zeman-nikdo-se-ji-nepostavi/r~d4ce1f88dae811e58a2b0025900fea04/4>
- 2 How we recognise faces. *theguardian*. [online]. 13.12.2004 [cit. 2016-05-12]. Dostupné z: <http://www.theguardian.com/uk/2004/dec/13/sciencenews.research>
- 3 Magic of David Copperfield in your own home. *youtube.com*. [online]. 18. 9. 2011 [cit. 2016-05-12]. Dostupné z: https://www.youtube.com/watch?v=RZmS_BTWPEU
- 4 Tinder. *Tinder*. [online]. [cit. 2016-05-12]. Dostupné z: www.gotinder.com
- 5 Da se soudit podle vzhledu? – pastněte sem fotku a zjistete, jak pusobite na ostatni :]. *nyx.cz*. [online]. 7.2.2016 [cit. 2016-05-12]. Dostupné z: <https://www.nyx.cz/index.php?l=topic;id=9702>
- 6 Tomas Brabec PORTFOLIO. *fotografie.vsup.cz*. [online]. 2011 [cit. 2016-05-12]. Dostupné z: <http://fotografie.vsup.cz/PDF/tomas%20brabec%20PORTFOLIO.pdf>
- 7 Veronika Raffajová. *photogether.org*. [online]. 2015 [cit. 2016-05-12]. Dostupné z: <http://photogether.org/graduates/veronika-raffajova/>
- 8 Něžné pohlaví průmyslových veletrhů. *tomastrojan.cz*. [online]. 2014 [cit. 2016-05-12]. Dostupné z: <http://tomastrojan.cz/test01/uncategorized/nezne-pohlavi-prumyslovych-veletrhu-2/>
- 9 Adam Pavlíček. *Adam Pavlíček*. [online]. 2015 [cit. 2016-05-12]. Dostupné z: [adampavlicek.tumblr.com](http://tumblr.com)
- 10 Young Photographer EU. *Malinová Andrea* . [online]. 2015 [cit. 2016-05-12]. Dostupné z: <http://www.young-photographers.eu/zlin/96-malinova-andrea>
- 11 Page five – Tutorial / Vendula Knopová. *Facebook*. [online]. 14.7.1015 [cit. 2016-05-12]. Dostupné z: <https://www.facebook.com/pagefive.cz/photos/a.1892409777650863.1073741963.1452707484954430/892409794317528/>
- 12 Projekty. *Peter Fabo*. [online]. 2008 [cit. 2016-05-12]. Dostupné z: <http://www.peterfabo.name/index.php?lmut=sk&part=projects&id=8>
- 13 PRO ART projekt. *Facebook*. [online]. 4.1.2016 [cit. 2016-05-12]. Dostupné z: <https://www.facebook.com/peckaproart/posts/947382245309076>
- 14 Nikola Hronková / portfolio. *fotografie.vsup.cz*. [online]. 2009 [cit. 2016-05-12]. Dostupné z: <http://fotografie.vsup.cz/PDF/NikolaH.pdf>
- 15 František Svatoš. *fud.ujep.cz*. [online]. 2014 [cit. 2016-05-12]. Dostupné z: <http://fud.ujep.cz/fotografie/portfolio/frantisek-svatos/>

- 16 Procházková Adéla: Bez. *Institut tvůrčí fotografie*. [online]. 2014 [cit. 2016-05-12]. Dostupné z: http://www.itf.cz/index.php?clanek=21&dir=images_studentske_prace/klauzury2014&kdo=Prochazkova_Adela
- 17 A conversation with Rineke Dijkstra. *POPULAR PHOTOGRAPHY*. [online]. 17.12.2008 [cit. 2016-05-12]. Dostupné z: <http://www.poppphoto.com/how-to/2008/12/conversation-rineke-dijkstra>

SEZNAM OBRÁZKŮ

Obrázek 1 DUBUFFET, Jean. The Cow With The Subtle Nose. wikiart. [online] [cit. 2016-05-12]. Dostupné z: http://www.wikiart.org/en/jean-dubuffet/the-cow-with-the-subtle-nose-1954?utm_source=returned&utm_medium=referral&utm_campaign=referral

Obrázek 2 DUBUFFET, Jean. The beautiful horned. classconnection. [online]. . [cit. 2016-05-12]. Dostupné z: <https://classconnection.s3.amazonaws.com/262/flashcards/705262/jpg/800498d1329179991223.jpg>

Obrázek 3 Magic of David Copperfield in your own home. youtube.com. [online]. 18. 9. 2011 [cit. 2016-05-12]. Dostupné z: https://www.youtube.com/watch?v=RZmS_BTWPEU

Obrázek 4 BRABEC, Tomáš. Modern gymnastics. fotografie.vsup.cz. [online]. 2011 [cit. 2016-05-12]. Dostupné z: <http://fotografie.vsup.cz/PDF/tomas%20brabec%20PORTFOLIO.pdf>

Obrázek 5 PAVLÍČEK, Adam. [online]. 2015 [cit. 2016-05-12]. Dostupné z: adampavlicek.tumblr.com

Obrázek 6 MALINOVÁ, Andrea. Svázaná krajina, [online]. 2014 [cit. 2016-05-12]. Dostupné z: <http://www.young-photographers.eu/zlin/96-malinova-andrea>

Obrázek 7 FABÓ, Petr. Diana. [online]. 2008 [cit. 2016-05-12]. Dostupné z: <http://www.peterfabo.name/index.php?lmut=sk&part=projects&id=8>

Obrázek 8 MALINOVÁ, Andrea. MY, [online]. 2015 [cit. 2016-05-12]. Dostupné z: <http://www.young-photographers.eu/zlin/96-malinova-andrea>

Obrázek 9 MATELA, Pavel. Reunion of Strangers, Archiv Ateliéru fotografie. Fakulta Umění a Designu, Univerzita J. E. Purkyně. Pasteurova 9. Ústí nad Labem

Obrázek 10 PAVLÍČEK, Adam. [online]. 2015 [cit. 2016-05-12]. Dostupné z: adampavlicek.tumblr.com

Obrázek 11 NOVOTNÝ, Vladimír KIVA, Border, . [online] [cit. 2016-05-12]. Dostupné z: http://artikl.org/wp-content/uploads/BORDER_KIVA_02.jpg

Obrázek 12 POLÁČEK, Daniel, WEBSadFACES, . [online]. . [cit. 2016-05-12]. Dostupné z: http://www.itf.cz/index.php?clanek=21&dir=images_studentske_prace/klauzury2012&kdo=Polacek_Daniel

Obrázek 13 POLÁČEK, Daniel, WEBSadFACES, . [online]. . [cit. 2016-05-12]. Dostupné z: http://www.itf.cz/index.php?clanek=21&dir=images_studentske_prace/klauzury2012&kdo=Polacek_Daniel

Obrázek 14 POLÁČEK, Daniel, WEBSadFACES, . [online]. . [cit. 2016-05-12]. Dostupné z: http://www.itf.cz/index.php?clanek=21&dir=images_studentske_prace/klauzury2012&kdo=Polacek_Daniel

Obrázek 15 POLÁČEK, Daniel, WEBSadFACES, . [online]. . [cit. 2016-05-12]. Dostupné z: http://www.itf.cz/index.php?clanek=21&dir=images_studentske_prace/klauzury2012&kdo=Polacek_Daniel

Obrázek 16 HRONKOVÁ, Nikola, Na její riziko, fotografie.vsup.cz. [online]. 2009 [cit. 2016-05-12]. Dostupné z: <http://fotografie.vsup.cz/PDF/NikolaH.pdf>

Obrázek 17 SVATOŠ, František, [online]. . [cit. 2016-05-12]. Dostupné z: <http://fud.ujep.cz/fotografie/portfolio/frantisek-svatos/>

Obrázek 18 PROCHÁZKOVÁ Adéla: Bez. Institut tvůrčí fotografie. [online]. 2014 [cit. 2016-05-12]. Dostupné z: http://www.itf.cz/index.php?clanek=21&dir=images_studentske_prace/klauzury2014&kdo=Prochazkova_Adela

Obrázek 19 LANGER, Jan, Století Češi, . [online]. . [cit. 2016-05-12]. Dostupné z: <http://www.janlanger.net/cz/Stoleti-cesi?img=1>

Obrázek 20 LANGER, Jan, Století Češi, [online] [cit. 2016-05-12]. Dostupné z: <http://www.janlanger.net/cz/Stoleti-cesi?img=1>

Obrázek 21 neznámý, nyx.cz. [online]. 7.2.2016 [cit. 2016-05-12]. Dostupné z: <https://www.nyx.cz/index.php?l=topic;id=9702>